

Єлизавета ТКАЧЕНКО

кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів,
Запорізька державна інженерна академія

Сергій ШУМІКІН

кандидат технічних наук, доцент кафедри фінансів,
Запорізька державна інженерна академія

Віталій ГОРЮК

Запорізька державна інженерна академія

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО РЕЗУЛЬТАТУ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ НА ПРИКЛАДІ ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК»

У статті розглянуто питання методики аналізу фінансового результату комерційного банку; ПАТ КБ «ПриватБанк» взято в якості прикладу для застосування основних методів дослідження прибутку. Запропоновано поєднувати декілька методик аналізу прибутку з метою пошуку резервів підвищення ефективності діяльності банку.

Ключові слова: прибуток банку, аналіз формування прибутку, доходи, витрати

Ефективне управління прибутком банку передбачає побудову відповідних організаційно-методичних систем забезпечення цього управління, знання основних механізмів формування прибутку, використання сучасних методів його аналізу і планування.

Вагомий внесок у вивчення питань, пов'язаних із механізмом управління прибутком банківських установ, здійснено такими зарубіжними вченими, як Н. Бакстер, У. Бреддік, П. Роуз, Дж. Сінкі, а також вітчизняними вченими, серед яких А. М. Герасимович, А. О. Кириченко, Л. О. Примостка, І. В. Сало та ін.

Стаття має за мету обґрунтувати методичні підходи до аналізу прибутку комерційного банку, а також дослідити на прикладі ПАТ КБ «ПриватБанк», які саме фактори впливають на формування прибутку банку.

Основною метою аналізу діяльності банку є пошук

резервів підвищення ефективності роботи банківської установи, максимізація його прибутку за мінімізації ризику [2, с. 67].

З позиції окремого комерційного банку ставляться такі завдання:

- оптимізація структури активних та пасивних операцій з метою максимізації прибутку;
- контроль за дотриманням установлених НБУ економічних нормативів;
- мінімізація всіх видів банківських ризиків;
- визначення фінансової стійкості банку;
- підтримання його ліквідності та платоспроможності [2, с. 8-9; 2; 3, с. 21-24].

Існує безліч методів аналізу фінансових результатів, але основні з них можна подати у вигляді схеми, що наведена на рис. 1.

Рис. 1. Методи аналізу формування прибутку банку

На прикладі ПАТ КБ «ПриватБанк» ми розглянули декілька з вищевказаних методів аналізу: вертикальний та горизонтальний аналіз прибутку за видам діяльності, аналіз структурних компонентів прибутку, факторний аналіз прибутку. З метою виявлення резервів підвищення прибутковості банківської діяльності здійснюється комплексний аналіз його доходів та

витрат. Завданнями такого аналізу є:

- визначення постатейної структури доходів і витрат та їх динаміки;
- виявлення факторів та визначення ступеня їх впливу на зміну доходів та витрат;
- коефіцієнтний аналіз доходів та витрат;
- аналіз і оцінка рівня доходності банку та

розроблення заходів щодо використання резервів підвищення прибутковості банківської діяльності;

- аналіз співвідношення активів, пасивів, доходів та витрат з метою прогнозування фінансового стану комерційного банку [2, с. 348-349].

Доходи банку можна представити таким чином: процентний дохід (доходи за депозити та кредити); комісійний дохід (дохід від операцій, що пов'язані з веденням рахунків та касовим обслуговуванням); чистий торговельний дохід (дохід від торгівлі іноземною валютою та цінними паперами); інші доходи (доходи, що не пов'язані з перерахованими вище операціями). Така класифікація дозволяє визначити співвідношення процентних та непроцентних (це сума комісійного доходу, чистого торговельного та інших доходів) доходів у структурі всіх доходів банку.

Витрати банку можна розглядати як фінансові та господарські операції, які зменшують активи або збільшують заборгованість банку. Всі витрати банку

можна поділити на процентні та непроцентні.

При здійсненні аналізу витрат необхідно:

- вивчити динаміку і структуру витрат;
- вивчити тенденції зростання чи зниження витрат у майбутньому;
- визначення впливу факторів на величину витрат з метою виявлення резервів їх оптимізації [2, с. 374-375].

Групування витрат, як і доходів, на процентні та непроцентні дозволяє здійснювати співвідношення отриманих саме процентних доходів і здійснених банком тих же процентних витрат. Крім того, уможливорює визначення, чи прибуток банку є від здійснення процентних операцій, чи від непроцентних.

Нижче у табл. 1. наведені дані стосовно порівняння витрат та доходів банку «ПриватБанк», а також розраховані коефіцієнти дієздатності та режиму економії.

Таблиця 1. Загальна оцінка динаміки витрат та доходів прибутку ПАТ КБ «ПриватБанк» за 2010-2011 рр.

Показник	2010р.	2011р.	Темп зростання, %
Витрати банку	19403282	23636012	121,815
Доходи банку	20712437	25302388	122,16
Прибуток до сплати податку	1309155	1666376	127,286
Коефіцієнт дієздатності	0,94	0,93	99,717
Коефіцієнт режиму економії	x	x	0,997

У цьому випадку простежується зростання витрат (121,815%), що за своїм обсягом не перевищує темпу зростання доходів (122,16%), причому витрати на 1 грн. доходу зменшились з 0,94 грн. до 0,93 грн. Темп зростання витрат на 1 грн. доходу становить 99,717%, що не перевищує нормативного значення, тобто не більше 100%.

Також проаналізовано склад та структуру прибутку за 2010-2011 рр., проведено факторний аналіз прибутку, його залежність від певних чинників. У таблиці 2 розраховано показники динаміки та структури діяльності банку. Спостерігається збільшення прибутку на 27,29 відсотка, з 1309155 до 357221 тис. грн., збільшення спостерігається і у показника чистого процентного доходу, що є основним джерелом прибутку. Чистий процентний дохід збільшився на 2436906 тис. грн., тобто на 40,53%. Порівняно менші зміни відбулися у показниках чистого комісійного доходу та чистого торговельного доходу – на 38,65% і 26,29 відповідно, тобто показник чистого комісійного доходу змінив значення з 3560577 до 1376134, а показник чистого торговельного доходу змінив значення з 628125 до 165135. Таким чином нерівномірне зростання складових прибутку призводить до зміни його структури залежно від відповідних показників зростання.

Формування прибутку здійснюється під впливом багатьох факторів. Дуже важливими чинниками, що обумовлюють суму прибутку до оподаткування, є:

- обсяг капіталу банку;
- рівень ефективності використання активів банку;
- мультиплікативний ефект капіталу;
- рентабельність доходу [2, с.401-405].

Залежність прибутку від названих факторів характеризується мультиплікативною 4-факторною моделлю:

$$П = K * D_a * M_k * P_d \quad (1)$$

де K – капітал;

D_a – дохідність активів;

M_k – мультиплікатор капіталу;

P_d – рентабельність доходу.

За допомогою табл. 3 ми визначили, як ці 4 фактори впливають на зміну прибутку до оподаткування. Основа розрахунку – метод ланцюгових підстановок. Оцінюється спочатку загальна зміна прибутку за період, який аналізується, а згодом – кількісний вплив факторів на зміну прибутку:

- вплив зміни капіталу;
- вплив зміни дохідності активів;
- вплив зміни мультиплікатора капіталу;
- вплив зміни рентабельності активів.

У таблиці 3 наведено розрахунок усіх необхідних показників.

З розрахованих даних видно, що приріст прибутку внаслідок приросту капіталу складає 543930,03 тис. грн., зростання рентабельності доходів на 67107,51 тис. грн.. У свою чергу показники дохідності активів та мультиплікатора капіталу навпаки зменшили можливий приріст прибутку на 82114,46 та 171702,08 тис. грн. відповідно.

Ця модель доволі адекватно характеризує зміну прибутку банку і його залежність не лише від доходів та витрат, але й від величини капіталу, дохідності активів, рентабельності доходу та мультиплікатора капіталу.

Отже, при багатоманітності наявних методів та напрямів аналізу прибутку слід обирати декілька методик управління прибутком та пристосовувати їх до конкретного банку, при цьому обирати найбільш ефективні для конкретного випадку. Поєднання методик є доцільним, оскільки вони доповнюють одна одну, також кожна методика враховує різні фактори, а їх поєднання призведе до більш якісного управління фінансовими результатами банку.

Таблиця 2. Динаміка та структура прибутку ПАТ КБ «ПриватБанк» за 2010-2011 рр.

Показник	2010 рік		2011 рік		Абсолютне відхилення, (+;-)	Темп зростання, %	Темп приросту, %
	тис. грн.	%	тис. грн.	%			
Чистий процентний дохід	6012214	459,24	8449120	507,04	2436906	140,53	40,53
Чистий комісійний дохід	3560577	271,98	4936711	296,25	1376134	138,65	38,65
Чистий торговельний дохід	628125	47,98	793260	47,60	165135	126,29	26,29
Інший прибуток	-8891761	-679,20	-12512715	-750,89	-3620954	140,72	40,72
Прибуток до оподаткування	1309155	100	1666376	100	357221	127,29	27,29
Чистий прибуток	1122964	x	1418483	x	295519	126,32	26,32

Таблиця 3. Факторний аналіз прибутку ПАТ КБ «ПриватБанк» за 2010-2011 рр. до оподаткування

Показник/ Умовне позначення	2010 р.	2011 р.	Абсолютне відхилення				
			Усього	у тому числі			
				Капіталу	Дохідності активів	Мультиплікатора капіталу	Рентабельність доходу
Показники фінансової звітності							
Прибуток до оподаткування, Пр	1309155	1666376	357221	543930,03	-82114,46	-171702,08	67107,51
Дохід, Д	20712437	25302388	4589951	x	x	x	x
Сукупні активи, СА	121748600	155624615	33876015	x	x	x	x
Балансовий капітал, БК	11973144	16947767	4974623	x	x	x	x
Розрахункові показники:							
Дохідність активів, Да=Д/СА	0,17	0,16	-0,01	x	x	x	x
Мультиплікатора капіталу, Мк= СА/БК	10,17	9,18	-0,99	x	x	x	x
Рентабельність доходу, Рд= Пр/Д	0,06	0,07	0,00	x	x	x	x

Список літератури

1. Бакстер Н. Банковское дело. Стратегическое руководство [Текст] / Н. Бакстер; Перевод с англ. / Под ред. В. Платонова, М. Хиггинса – М.: Консалтбанк, 2001. – 432 с.
2. Герасимович, А. М. Аналіз банківської діяльності [Текст] : підручник / А. М. Герасимович, М. Д. Алексеєнко, І. М. Парасій-Вергуненко та ін.; За ред. А. М. Герасимовича. – К.: КНЕУ, 2004. – 599 с.
3. Кочетков, В. М. Забезпечення фінансової стійкості сучасного комерційного банку: теоретико-методологічні аспекти [Текст] : монографія / В. М. Кочетков. – К.: КНЕУ, 2002. – 238 с.
4. Парасій-Вергуненко, І. М. Аналіз банківської діяльності [Текст] : навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / І. М. Парасій-Вергуненко. – К.: КНЕУ, 2003.
5. Примостка, Л. О. Фінансовий менеджмент банку [Текст] : навчальний посібник / Л. О. Примостка. – К.: КНЕУ, 1999. – 456 с.
6. Стоянова Е.С. Финансовый менеджмент. – М.: Перспектива, 1993. – 280 с.
7. Попович, О. М. Прибуток як чинник ринкової самоорганізації [Текст] / О. М. Попович // Економіка і прогнозування. – 2001. – №1. – С. 77-85.
8. Черкасов, В. Е. Банковские операции: финансовый анализ / В. Е. Черкасов. – М.: Консалтбанк, 2001. – 288 с.
9. Черкасов, В. Е. Финансовый анализ в коммерческом банке [Текст] / В. Е. Черкасов. — М.: ИНФРА — М., 1995. — С. 9.
10. Щибиволок, З. І. Аналіз банківської діяльності [Текст] : навчальний посібник / З. І. Щибиволок. – К.: Знання, 2006. – 311 с.
11. Річна фінансова звітність ПАТ КБ «ПриватБанк» за 2011 рік [Текст].

РЕЗЮМЕ

Ткаченко Елизавета, Шумикин Сергей, Горюк Виталий

Методические подходы к анализу финансового результата коммерческого банка на примере ПАО КБ «ПриватБанк»

В статье рассмотрены вопросы методики анализа финансового результата коммерческого банка; ПАО КБ «ПриватБанк» взято в качестве примера для применения основных методов анализа прибыли. Предложено сочетать несколько методик анализа прибыли с целью поиска резервов повышения эффективности деятельности банка.

RESUME

Tkachenko Yelyzaveta, Shumikin Sergiy, Goryuk Vitaliy

Methodical approaches to the finance results analysis of commercial bank on the example of PJSC CB "PryvatBank"

In the article the questions of methods of analysis of financial results of the commercial bank are considered. "PryvatBank" has been taken as an example for application of basic profit analysis methods. It is offered to combine several profit analysis methods in order to seek reserves efficiency of the bank activities.

Стаття надійшла до редакції 10.10.2012 р.